

***В.В. Пірог, здобувач Університету банківської справи
Національного банку України, м. Київ***

РОЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТА МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ

Найсуттєвішою категорією ризику в банківській системі є кредитний ризик. Проблема мінімізації кредитних ризиків є комплексною. Система правових та економічних засобів захисту інтересів кредитора включає відповідні способи забезпечення зобов'язань і є однією з найактуальніших проблем у діяльності комерційних банків на нинішньому етапі їх розвитку. Важливою складовою вирішення питання повернення кредиту є його забезпечення, оскільки при виникненні негативних явищ єдиним джерелом повернення кредиту для банку є реалізація заставленого майна, а надійність забезпечення безпосередньо впливає на ефективність кредитної політики банку та його прибутковість. Основна причина банківських банкрутств пов'язана з неповерненням раніше виданих кредитів.

Усе вищевикладене дає підстави стверджувати, що подальший розвиток кредитних відносин пов'язаний і залежить від розвитку способів забезпечення виконання кредитних зобов'язань, які формують систему кредитного забезпечення, під якою слід мати на увазі сукупність форм і видів забезпечення кредитів банків, а також взаємозв'язки між банком та позичальником щодо способів і механізмів отримання та реалізації кредитного забезпечення з метою мінімізації кредитного ризику банку.

На основі аналізу кредитної діяльності банків в Україні нами зроблено висновок, що з метою дотримання принципу забезпеченості банківського кредиту, зменшення ризиків та недопущення збитків від проведення кредитних операцій широко використовуються такі основні способи забезпечення: застава рухомого та нерухомого майна (іпотеки), майнових прав; гарантія; порука; страхування кредитного (фінансового) ризику; неустойка: штраф та пеня (використовується як додатковий засіб); уступка вимоги і переведення боргу та інші правові схеми, які використовуються на практиці та не є прямими засобами забезпечення повернення кредитів.

Використання кожної окремої форми забезпечення повернення кредиту залежить від різних обставин, серед яких можна виділити такі проблемні для банку, як: перевірка платоспроможності гарантів і поручителів, прийняття як заставу неліквідного майна, складність звернення стягнення на заставу та реалізації заставленого майна, можливість погашення боргу страховою компанією, зважаючи на нерозвиненість страхового бізнесу в Україні та його слабку економічну базу.

Загалом проблеми, з якими стикаються на сучасному етапі українські банки в процесі роботи із забезпеченням при кредитуванні, можна умовно розділити на проблеми зовнішнього та внутрішнього характеру. До проблем зовнішнього характеру доцільно віднести насамперед прояви економічної

кризи і, як наслідок, складне фінансове становище більшої частини підприємств, що різко збільшує можливість невиконання підприємствами основних зобов'язань за кредитними договорами і збільшує імовірність реалізації забезпечення, а також постійні зміни законодавчих основ підприємницької діяльності, податкового законодавства тощо, що вносить елементи нестабільності.

До проблем внутрішнього характеру належить низька якість оформлення забезпечення, внаслідок чого реалізація його стає складною або практично неможливою.

Отже, аналізуючи особливості та проблеми забезпечення банківських кредитів в Україні, на сучасному етапі необхідно на законодавчому рівні закріпити:

- пріоритетне право банку на заставу як кредитора;
- скасувати будь-які мораторії на реалізацію застави, оформленої банком з дотриманням норм чинного законодавства, в тому числі у справах про банкрутство;

запровадити більш сувору відповідальність позичальників за невиконання зобов'язань перед банком щодо повернення кредитів і процентів за них.